అనుభవం

గణపతిని చూస్తే అతను వ్యాయామం చేస్తాడనే సంగతి చెప్పకుండానే తెలిసి పోతుంది. వ్యాయామం గురించి కొంచెం బాగా తెలిసిన వాళ్ళకైతే, అతని భుజాల దృఢత్వాన్నీ, విశాల వక్షాన్నీ, చెక్కినట్టు తయారైన మెడనీ, వుక్కుగుళ్ళ లాంటి పిడికిళ్ళనీ చూస్తే — అతను ఏఏ రకాల వ్యాయామాలు చేస్తాడో కూడా తెలిసిపోతుంది.

రెండేళ్ళ కిందట గణపతి బియ్యేలో కొచ్చిన కొత్తలో—

ఎవరో ఒకసారి వ్యాయామం గురించి మాట్లాడుకుంటూ వుంటే అటుపోతూ కాస్సేపు ఆగి విన్నాడు. మర్నాడు చీకట్నే లేచి వ్యాయామశాలకి దారి తీశాడు. మొదట అతను ఆటలాగ ప్రారంభించాడుగానీ, రాను రాను తన శరీరం ఎంతో దృఢంగా, ఎంతో సౌష్ఠవంగా తయారవుతోంటే నాలుగైదు నెలల్లోనే అతను పూర్తిగా వ్యాయామానికి అంకితమై పోయాడు.

అతను ఎన్నడూ వ్యాయామం మానడు. ఎప్పుడైనా ఏదైనా పని తగిలి మానవలిసివస్తే, తన సిరిసంపద లేవో తరిగిపోతున్నట్టు విలవిల్లాడ

తాడు. రోజూ తను అనుకున్న ఎక్సర్‌సైజులన్నీ చేసి, కొసరుగా ఇంకో పదినిమిషాలు కూడా చేస్తేనేగానీ అతనికి తృప్తి వుండదు.

వెయ్యేసి పౌండ్ల ఇనప గుళ్ళని సునాయాసనంగా ఎత్తి గాలిలో తిప్పే తన శరీర బలాన్ని చూసుకున్నప్పుడల్లా గణపతి అనుకుంటాడు — ప్రపంచంలో అన్యాయాలన్నీ తనొక్కడే అరికట్టలేడా అని నవ్వుకుంటాడు. అది ఎంత అసాధ్యమో అతనికి తెలుసుగానీ, సాధ్యమే నేమో నన్న ఆశే అతనికి నిన్నమొన్నటి దాకా.

అతని స్వభావం కొంచెం తెలిసిన వాళ్ళకి అతను ఆరోగ్యంగా వున్నా పసిపిల్లాడిలా కనిపిస్తాడు. నిజంగా అవసర మైనప్పుడు తన దేహ బలాన్ని తగినంత కఠినంగా వుపయోగించ గలడా అనే సందేహం కలిగిస్తాడు.

గణపతికి వ్యాయామమే తిండి. వ్యాయామమే నిద్ర. వ్యాయామమే సమస్తం. ఆడా మొగా పిల్లా జెల్లా అంతా వ్యాయామం చెయ్యాలంటాడు.

మెస్‌లో భోజనాలప్పుడో, హాస్టల్‌లోనో, లైబ్రరీలోనో, క్లాసులోనో, సాయంత్రాలు యూనివర్సిటీ కాంపస్‌లో తిరిగేటప్పుడో రోజుకి ఇద్దరికో ముగ్గురికో వ్యాయామ పాఠాలు బోధించకుండా వుండడు గణపతి.

ఏ విద్యార్థయినా కాస్త బక్కపలచగా కనపడితే చాలు. బక్కపలచగా వున్న వాళ్ళంతా బలహీనులే అతని దృష్టిలో. బలహీన విద్యార్థిని చూశాడో వెంటనే అతని దగ్గరికి బైల్దేరతాడు. ముందు తనని తను పరిచయం చేసుకుని "క్షమించండి...." అంటూ ప్రారంభిస్తాడు. రెండేళ్ళ కిందట తను ఎంత సన్నగా వుండేవాడో వూహించి చెప్పమంటాడు. అటూ ఇటూ చూసి, అక్కడో గడ్డిపరకో పుల్లముక్కో సంపాయించి దాన్ని చూపించి— "మీరు నమ్మండి, నమ్మకపోండి.... ఇంత సన్నగా వుండేవాణ్ణి" అంటాడు.

"అలాంటి వాణ్ణి ఇలా ఎలా అయ్యానో మళ్ళీ వూహించండి"— అంటాడు.

వాళ్ళ మొహాలమీద తన దండలూ, పిడికిళ్ళూ ప్రదర్శిస్తూ— మితిమీరిన ఆనందంతో, తను రోజుచేసే వందలకొద్దీ మీటర్ల పరుగులూ, వెయిట్ లిఫ్టింగ్‌లూ, బెంచి ప్రెస్‌లూ, బస్కీలూ, పుల్‌బైర్‌లూ, షాడో బాక్సింగ్‌లూ—అన్నిటి గురించీ యాకరువు పెడతాడు. ఏది ఏ అవయవాన్ని తీర్చి దిద్దుతుందో, ఏది ఎంత అద్భుతంగా పనిచేస్తుందో వర్ణిస్తాడు. వ్యాయామం ప్రారంభించక ముందు తన జీర్ణకోశం ఎంత బలహీనంగా వుండేదో, ఇప్పుడెలాగుందో, అప్పుడు రోజంతా ఎంత డల్‌గా నిరుత్సాహంగా వుండేదో ఇప్పుడెలాగుందో- వుత్సాహంతో పొంగిపోతూ వుపన్యసిస్తాడు.

అవతలి శ్రోతలు అతని వుపన్యాసానికి ముగ్ధులైపోయి — "రేపట్నించీ మేమూ వస్తామండీ" అనేస్తారు తమకు తెలీకుండానే.

ఇక పట్టుకుంటాడు గణపతి.

వాళ్ళు ఏ హాస్టలో, ఏ రూమో తెలుసుకుంటాడు. 'తెల్లారగట్లవచ్చి లేపుతాను వెళ్ళ'మంటాడు.

వాళ్ళు కొంచెం మొహమాటపడి—"మేం అలారంపెట్టుకుని లేస్తాంలెండి. మేం వస్తాంలెండి" అంటే గణపతి ఒప్పుకోడు .... "అలారం మోగుతుందని గ్యారంటీ ఏవిటి? నేనైతే వస్తానని గ్యారంటీ ఇస్తాను. మీకెందుకు మీరు వెళ్ళండి. చీకట్నే నేనొస్తాగా?" అని అక్కణ్ణించి బైల్దేరతాడు. కొన్ని మానవ శరీర హృదయాలు వ్యాయామ సౌఖ్యానందాల్ని మర్నాటినించీ అనుభవించ బోతున్నాయి కదా అని ఆనందంతో పొంగిపోతాడు.

తెల్లారు ఝామున రోజుకన్నా ముందు లేచి, ఆ ఫలానా విద్యార్థి గదిముందు ప్రత్యక్షమై తలుపులుబాది కేకలేచి, ఎలా గైతేనేం అతణ్ణి లేవగొట్టి కూర్చోబెడతాడు.

ఆ విద్యార్థి ముందు కంగారుపడి, తర్వాత ఆవలించి "వొెండిసార్, మధ్యాన్నం వస్తా" అనో, "నిద్రోస్తోందండీ" అనో ఒక్క ముక్క చెప్పేసి గణపతి కళ్ళముందే పడి నిద్రపోతాడు.

గణపతి మరీ ఘోరంగా నిరుత్సాహ పడిపోడు. "సరేలెండి. మీ సంగతి రేపు చూస్తా" అని వార్నింగ్ ఇచ్చేసి వ్యాయామశాలవేపు పరుగు దీస్తాడు.

నెల్లాళ్ళ వరకూ అయినా సరే ఆ స్టూడెంట్ చుట్టూ తిరిగి, లేవగొట్టి అతన్ని వ్యాయామశాలకు లాక్కొస్తేగానీ పట్టు వదలడు గణపతి.

వ్యాయామం చేస్తామని మొదట నోరుజారి, తర్వాత రకరకాల ఎత్తులేసి, లాభం లేక నిద్రలో సణుగుతూ గణపతి వెనకాలబడి వచ్చిన వాళ్లు ఇవ్వాళ్ళ వాళ్ళకై వాళ్ళే లేచివచ్చి గంటకు పైగా ఎక్సర్ సైజులు చేసే వుత్సాహంతో వున్నారంటే అదంతా గణపతి పట్టుదల ప్రభావమే.

గణపతికి బాగా తెలిసిన విద్యార్థుల్లో రామారావు ఒకడు. రామారావు గణపతికి ఒక సంవత్సరం సీనియరు. ఎమ్మే ఆఖరి సంవత్సరంలో కొచ్చాడు. విద్యార్థి వుద్యమాలంటూ తిరుగుతూ వుంటాడు. విద్యార్థి పేపరు కూడా ఒకటి నడుపుతున్నాడు.

వుద్యమాల్లో తిరిగే వాళ్ళకీ మరింత శరీర దార్డ్యం వుండాలని వాదిస్తాడు గణపతి.

రామారావు కాంపస్ చుట్టూ నాలుగు రౌండ్లు పరిగెత్తడంతో తన వ్యాయామం సరిపెడుతూ వుంటాడు. అది కూడా అప్పుడప్పుడూ ఎగ్గొడుతూ వుంటాడు.

గణపతి రామారావుని లేపాలని అతని గదికి ఎప్పుడు పోయినా అతను అలిసిపోయి నిద్రపోతూనో, సీరియస్‌గా రాసుకుంటూనో కనపడ తాడు. రామారావు ఎంతపనిలో వున్నా, గణపతి తెల్లవారురూమునరూమ్ ముందు ప్రత్యక్షం అయితే విసుక్కోకుండా ముందు వ్యాయామ దేవతకు తన భక్తి ప్రణామాలర్పించి, తర్వాత తన ఇబ్బందులేమిటో చెప్పు కుంటాడు.

అతను ఏ రోజూ అర్ధరాత్రి దాటితే గాని పడుకోడు. పేపర్‌కి వ్యాసాలు రాయడమో, ఇతర్లు రాసిన వాటిని దిద్దడమో, ప్రెస్‌ప్రూపులు దిద్దడమో, రాత్రుళ్ళు గోడలమీద రాతలకు పోవడమో, విద్యార్థి సమస్యల మీద జరిగే చర్చల్లో కూర్చోడమో, ఏ పనీ లేకపోతే క్లాసుపాఠాలు చదవడమో- మొత్తమ్మీద అతను ప్రతీరాత్రీ ఒంటిగంట దాటితేనే గాని నిద్రపోడు.

అలాంటి వాణ్ణి తెల్లారగట్ల లేవ మనడం ఘోరమేననిపిస్తుంది గణపతికి కూడా.

రామారావు చెప్పే పనులన్నిటి గురించీ గణపతి తరిచి తరిచి అడిగి తెలుసుకుని చాలా సానుభూతి చూపిస్తాడు.

"చూశారా, ఎంత మంచి పనులు చేస్తున్నారో మీరు? మీలాంటి వాళ్ళు వ్యాయామం కూడా చేస్తే ఎంత బాగుంటుందో ఆలోచించండి. "ఈసురోమని మనుషులుంటే దేశమేగతి బాగుపడునోయ్?" అనలేదా మన గురజాడ? కొన్నాళ్ళు మీ వుద్యమాలూ అవీ పక్కకి పెట్టి ముందు వ్యాయామం చేసి బలంగా అవ్వండి. తర్వాత మీ వుద్యమాలు మీరు చూసుకోండి." అని చక్కటి మార్గం చూపించా ననుకుంటాడు గణపతి.

రామారావు నవ్వి— "రెండిట్లో ఏదో ఒకదాన్ని తప్పనిసరిగా పక్కకి పెట్టవలసిన పరిస్తితి వస్తే వ్యాయామాన్నే పక్కకి పెట్టాలిగానీ వుద్యమాన్ని కాదు. నా పనుల్లో సగం పనులు మీ తప్పగిస్తాను చెయ్యండి. అప్పుడు నాకు టైమ్ వుంటుంది. మీతోపాటు ఎక్సర్‌సైజ్ చేస్తాను" అంటాడు రామారావు.

గణపతి ఇబ్బందిపడి— "అవన్నీ నాకు చేతకావు లెండి. మీరు పేపర్‌కి చందా ఇమ్మంటే ఇచ్చానా లేదా?" అంటాడు.

"చందాలవల్లే వుద్యమాలు నడుస్తాయనుకుంటున్నారా? పనిచేసే వ్యక్తులు కావద్దా?"

"ఎందరు వ్యక్తులుంటే మాత్రం బలంలేని వ్యక్తులు వుద్యమాలేం చేస్తారండీ? బజార్లో ఒక అన్యాయం జరుగుతోందనుకోండి. మనం బలవంతులమైతేనే దా న్నెదిరించగలం."

"అన్ని అన్యాయాలకీ మన శరీరబలమే మందనుకోకండి. వ్యాయామం శరీరాన్ని ఆరోగ్యంగా వుంచుకోడానికే గానీ ఒక్కొక్క వ్యక్తి శరీరబలంతో అన్యాయాల్నెదిరించగల ననుకుంటే మాత్రం మీరు చాలా భ్రమల్లో వున్నారు."

"మీరెన్ని చెప్పండి. మీరు పదిమంది చెయ్యలేని పని నేనొక్కణ్ణే చేస్తాను."

గణపతి చాలా అమాయకంగా వున్నాడన్నదే రామారావు వుద్దేశం. వీలైనప్పుడల్లా అతనితో విషయాలు చర్చిస్తూనే వుంటాడు.

"మీ దినచర్యేమిటో వివరంగా చెప్పండి" అని అడిగాడు రామారావు ఒకసారి గణపతిని.

ఒక్క క్షణంకూడా ఖాళీలేని తన దినచర్య గురించి మహోత్సాహంగా చెప్పుకొచ్చాడు గణపతి.

తెల్లారగట్ల నాలుగున్నరకి లేవడం. కాలకృత్యాలు. 2 గంటలు వ్యాయామం. తర్వాత 15 నిముషాలు పచ్చికమీద విశ్రాంతి. హాస్టల్‌కి పోయి స్నానం, మెస్‌కి పోయి టిఫెను. రూమ్‌కి వచ్చి మళ్ళీ వేరుశనగ పప్పులో పళ్ళో టిఫెను. కొంతసేపు క్లాసు పాఠాల పఠనం. కాలేజీ. మధ్యాహ్నం ఒంటిగంట ప్రాంతంలో మెస్‌లో భోజనం. మళ్ళీ క్లాసులు సాయంత్రం ఒక కప్పు పాల సేవనం. లైబ్రరీలో కాస్సేపు. తప్పనిసరిగా కొంతసేపు ఈత కొట్టడంగానీ ఫుట్‌బాల్ ఆడడంగానీ, తర్వాత స్నానం. మెస్‌లో భోజనం. పాఠాల పఠనం. నిద్రా..మళ్ళీ తెల్లారి నాలుగున్నరకు..

"ఈ దినచర్యలో ఏ రోజైనా మార్పు వుంటుందా?"

"దాదాపు వుండదు. ఆదివారం కోడికూర కోసం ఎదురు చూడ్డం తప్ప."

"సరే! రేపొద్దున్న నించీ మీరు లేరనుకోండి. ఏమిటి నష్టం?"

"చాలా నష్టం నేను లేకపోతే నాకు నష్టం కాదూ?"

"మీక్కాదు. ఇతర్లకి."

"ఇతర్లకా? ఇతర్లకేం నష్టం?"

"రేపొద్దున్న నించీ నేను లేననుకోండి. నాకు మాత్రమే నష్టం కాదు. ఇతర్లకి కూడా నష్టం. ఒక స్టూడెంట్ పేపరు ఆగిపోతుంది కొన్నాళ్లు. కొన్ని కార్యక్రమాలు అస్తవ్యస్తం అవుతాయి. వుద్యమానికి కొంతైనా నష్టం జరుగుతుంది."

"మనం బతికివున్నాంగా? లేకపోయినప్పటి సంగతెందుకూ?"

"బతికివుండి ఏం చేస్తున్నామన్నది నా ప్రశ్న. నేనుకూడా మీరు చెప్పే పద్ధతిగా వ్యాయామం చెయ్యాలంటే నా ఒళ్లు నేను పెంచుకుంటూ, విశ్రాంతులు తీసుకుంటూ, దేశమంతా ఏ బాధలకు లోనై క్షోభ పడుతుందో దానికి కిక్కురు మనకుండా లొంగివుంటూ ఇంతే చెయ్యమంటారా నన్ను కూడా?"

గణపతికి అర్థంకాని ప్రశ్న ఒకటి. వ్యాయామం చెయ్యటం మంచి పనే. రామారావూ మంచివాడే. వ్యాయామానికీ రామారావుకీ పొత్తు కుదరక పోవడం ఏమిటో అర్థం కాదతనికి.

"మరి మీ వుద్యమాలు చేసేవాళ్ళంతా ఎప్పుడు వ్యాయామాలు చేస్తారు? అసలు చెయ్యరా?" అంటాడు నిరుత్సాహంగా మొహంపెట్టి.

తనకు టైము లేకపోవడం వల్లగానీ, లేకపోతే వ్యాయామం విలువ గ్రహించక కాదని రామారావు చాలా చెప్పాలని చూస్తాడు. వుద్యమకారులకు శారీరక బలం చాలా అవసరమని తనెరుగుదు నంటాడు. మనుషులంతా వుదయాలూ సాయంత్రాలూ ఆటపాటలతో వ్యాయామాలతో గడుపుతూ సూర్యోదయ సూర్యాస్తమయాల కెదురుగా ఈ పచ్చిక మైదానాల నిండా విశ్రాంతులు తీసుకునే కాలం వస్తుందనీ - అనేక రకాలుగా చెప్పి గణపతికి సంతోషం కలిగించాలని చూస్తాడు.

"ఏమోనండీ రామారావుగారూ! మీరెన్ని చెప్పినా సరే. కొంచెం టైమ్ చూసుకుని మీరు రావాల్సిందే. మీ శరీరం చక్కని పొడుగు. ఆర్నెల్లు వ్యాయామం చేస్తే మీ పెర్సనాలిటీ ఎంత చక్కగా తయారవు తుందో తెలుసా? మీ శరీరం సంగతి నా చేతుల్లో పెట్టెయ్యండి. రేపు చీకట్నే వచ్చి మిమ్మల్ని లాక్కుపోతాను తప్పదు"— అని మళ్ళీ మళ్ళీ హెచ్చరించి వెళ్తాడు గణపతి.

గణపతి బల సంపన్నతకి గొప్ప అవమానం జరిగింది ఒకరోజు.

ఒక సాయంత్రం అతను రోడ్డుమీద పోతూ కొన్ని గుడిసెల ముందు ఏదో కొట్లాట జరగడం చూసి తుఫానులాగ అందులో జొర బడ్డాడు. ఒక మొగమనిషి ఒక ఆడమనిషిని జుట్టు పట్టుకుని గుంజుతూ, కొడుతున్నాడు. అక్కడ వున్నవాళ్ళు నోటిమాటలతో వారిస్తున్నారు గానీ అంతకు మించి చొరవ చెయ్యడంలేదు. గణపతి ఆ మొగమనిషి భుజం పట్టి ఒక్క నెట్టు నెట్టాడు. అంతవరకూ ఆడమనిషి జుట్టు పీకడంలో తన బలాన్ని ప్రదర్శించి ఆ పురుషుడు గణపతి నెట్టుతో వెనక్కి వెనక్కి తూలి వెల్లకిలా పడ్డాడు.

దెబ్బల వర్షంలోంచి తప్పుకున్న ఆడ మనిషి మొహం ఎంత తేట పడిందో గణపతి స్పష్టంగా చూశాడు. కానీ తర్వాత ఆ మనిషే గణపతిని తిట్టడం మొదలెట్టింది "మొగుడూ పెళ్ళాల మధ్య నువ్వెవడివిరా? నా మొగుడు నన్ను నరుక్కుంటాడు, చంపుకుంటాడు. నీ కెందుకంట?.... నువ్వార్చేవాడివా? తీర్చేవాడివా?

ఆ నాలుగు మాటలూ గబగబా అనేసి ఆ ఆడ మనిషి గణపతి మొహం చూడలేకేమో గుడిసెలో కెళ్ళిపోయింది.

గణపతి నెట్టుతో కిందబడ్డ భర్త అప్పటికి లేచి గణపతిని అలా చేస్తా, నిలా చేస్తానని ఎగిరి గుడిసెలో దూరాడు.

"నీ కెందుకయ్యా ఇతరగోలా?" మేవంతా సేతగాకే వూరు కున్నావా?" అని అక్కడి వాళ్ళంతా గణపతిదే తప్పన్నట్టు మందలించారు.

"ఎక్కడ అన్యాయం జరిగినా నేను సహించను" అందామనుకున్న గణపతి చాలా నిరుత్సాహపడి పోయాడు.

గుడిసెలోంచి ఆడమనిషి మళ్ళీ పెద్ద కంఠంతో ఏడుస్తూ కేక లేస్తోంది. కొంతమంది మళ్ళీ గుడిసెలలో దూరారు. ఆ భర్తని తన్నడానికి వీల్లేదంటే ఇక అక్కడ గణపతి చెయ్యగలిగే దేమీలేదు. చాలా విచార పడిపోతూ బయల్దేరాడు.

రెండు రోజుల కిందటే గణపతిని చాలా ఆలోచింప జేసిన ఇంకో సంగతి జరిగింది.

ఆ రోజు గణపతి ఎక్సర్‌సైజులన్నీ ముగించే సరికి తూరుపు తెల తెల వారుతోంది. చెమటతో ముద్దయిపోయిన గణపతి, షర్టూ పైజమా భుజంమీద వేసుకుని గబగబా నడుస్తూపోయి తనకిష్టమైనచోట పచ్చికమీద పడుకున్నాడు. క్రికెట్ మైదానం అవతలినుంచీ వేపచెట్లూ, గానుగ చెటూ ప్రేమగా గణపతి కోసం గాలిని పంపుతున్నట్టు తలలూపుతున్నాయి. అలా తెల తెలవారే వుదయం.... అలిసిపోయిన శరీరం.... మృదువుగా తాకి వెళి పోయే గాలి.... విశాలంగా పరుచుకున్న మైదానం.... ఆ పచ్చిక మీద పడు కుని ప్రతిరోజూ అనుకుంటాడు గణపతి—మనుషులందరూ ఈ తెల్లవారు ఝామున చల్లగాలిలో సామూహికంగా వ్యాయామాలు చేసి అలిసి ఈ పచ్చిక మైదానాల నిండా విశ్రాంతిగా పడుకునివుంటే!

రోజూ తన పక్కన విశ్రాంతి తీసుకునే సుబ్రమణ్యం గుర్తొచ్చి గణపతి ఆశ్చర్య పడ్డాడు. ఈ కుర్రాడు రాలేదేమిటి? పరీక్షలు కూడా అయిపోయాయి. అరె! ఎందుకు ఆలశ్యం చేశాడు? — అని ఆలోచనలో పడ్డాడు.

గణపతికి చాలా ఇష్టుడైన ప్రొఫెసర్ కొడుకు సుబ్రమణ్యం. ఆ బంధుత్వం కన్నా గొప్పబంధుత్వంవుంది గణపతికి సుబ్రమణ్యంతో-అదే

వ్యాయామ బంధుత్వం. సుబ్రమణ్యం పదహారేళ్ళ వాడేగానీ దాదాపు గణపతి చేసినంత సేపూ ఎక్సర్‌సైజ్ చేస్తాడు.

గణపతి సుబ్రమణ్యం గురించి ఆలోచిస్తోంటే 'గణపతిగారూ! గణపతిగారూ!' అంటూ సుబ్రమణ్యం పరిగెత్తుకొచ్చాడు. "మహేందర్ రెడ్డిగారి భార్య కిరసనాయిల్ పోసుకుని కాల్చుకుని చచ్చిపోయిందండీ.... మా ఇంటి పక్కనే కదా.... అందుకనీ...." అంటూ ఒగరుస్తూ చెప్పాడు.

"ఏ మహేందర్‌రెడ్డి!" అని ఆశ్చర్యపడ్డాడు గణపతి మొదట. తర్వాత వెంటనే అర్థం చేసుకున్నాడు.

"వాడా?" అని కోపంగా మొహం చిట్లించాడు. ఆ రెడ్డి గణపతి వాళ్ళ క్లాసుల కొస్తాడు. అతని బండతనంతో గణపతికి కొంత అనుభవం వుంది.

"రెడ్డిగారిల్లు మా ఇంటికి పక్కనేగా? మా ఇంటికెళ్దాం రండి. మా అమ్మ మీకు చాలా సంగతులు చెపుతుంది." అన్నాడు సుబ్రమణ్యం.

గణపతి లేచి గబగబా చొక్కా, పైజమా వేసుకున్నాడు—"చచ్చిపోయారా ఆవిడ? ప్రాణంవుందా?" ఇద్దరూ క్వార్టర్స్ వేపు గబగబా నడుస్తున్నారు.

"చచ్చిపోయిందండీ"

"ఎందుకలా చేశారావిడ?"

"ఆయన చాలా కష్టాలు పెడతాడటండీ. కొడతాడట కూడా. అమ్మ నడగండి చెపుతుంది."

మహేందర్‌రెడ్డి గురించి ఏం చెప్పినా గణపతికి సందేహంగా వుండదు 'వాడు అంత భ్రష్టు'డని గణపతి అభిప్రాయం.

రెడ్డి సంగతులన్నీ ఒక్కసారి గుర్తొచ్చాయి గణపతికి.

వారం రోజుల కిందట- రెడ్డి గణపతి వాళ్ళ క్లాసులో పాఠం చెపుతున్నాడు.

కొంతమంది స్టూడెంట్స్ వచ్చి క్లాసులో స్టూడెంట్స్‌కి నాలుగు మాటలు చెప్పి, కరపత్రాలు పంచి వెళ్ళిపోతామనీ, ఐదు నిమిషాలు టైము ఇమ్మనీ అడిగాడు.

వీలేదన్నాడు రెడ్డి.

వచ్చిన స్టూడెంట్స్ మళ్ళీ అడిగారు— "అందరూ పర్మిషన్ ఇచ్చారు సార్!" అన్నారు.

"ఇస్తే ఇచ్చిర్ను, నేనివ్వను. నా ఇష్టం." అన్నాడు రెడ్డి.

"నా ఇష్టం నీ ఇష్టం కుదరదు సార్! ఇది స్టూడెంట్స్ సమస్య. స్టూడెంట్స్‌తో మాట్లాడ్డానికి మాకు పర్మిషన్ ఇవ్వాల్సిందే." అన్నారు వచ్చినవాళ్ళు,

"నా స్టూడెంట్స్‌కి ఇంటరెస్టులేదు." అన్నాడు రెడ్డి. రెడ్డి ఆ మాట అన్నాడో లేదో క్లాసులో స్టూడెంట్సంతా "పర్మిషన్ ఇవ్వాలి. ఇవ్వాలి" అని అరిచారు. వాళ్ళల్లో గణపతి మరీ ఎక్కువ అరిచాడు.

వచ్చిన స్టూడెంట్స్‌లో కొందరు వుత్సాహంచా బెంచీల్లో జొరబడి కరపత్రాలు పంచుతోంటే రామారావు టేబుల్ దగ్గిర నిలబడి గబగబా మాట్లాడాడు. ఎక్కడో మీటింగ్ వుందని చెప్పి అందర్నీ తప్పకుండా రమ్మన్నాడు. స్టూడెంట్సంతా తమ సమస్యల్ని గుర్తించి, స్టూడెంట్ వుద్యమాన్ని నిలబెట్టాలన్నాడు. వుద్యమ బలంలేకపోతే సమస్యలు పరిష్కారం కావన్నాడు.... అంతా నాలుగు నిమిషాల్లో ముగించేసి వచ్చినవాళ్ళు వెళ్ళిపోయారు.

రెడ్డి మళ్ళీ క్లాసు తీసుకోకుండా క్లాసులో స్టూడెంట్స్ మీద కినుక వహించి వెళ్ళిపోయాడు.

"ఎంత సిల్లీ ఫెలో ఇతను." అనుకున్నాడు గణపతి రెడ్డిని గురించి. స్టూడెంట్స్ వచ్చి ఐదు నిమిషాలు టైమ్ ఇమ్మనగానే "సరే! తీసుకోండి. తొందరగా ముగించి వెళ్ళండి." అంటే అతని సొమ్మేం పోయేది?వాళ్ళతో వాదనకి దిగి పదినిమిషాలు వేస్టు చెశాడు. తనమాటచెల్లలేదని క్లాసు వొది

లేసి పోయాడు. ఎంత అల్పబుద్ధి ప్రదర్శించాడు— అని కొంతసేపు రెడ్డి ప్రవర్తన గురించే ఆలోచించాడు గణపతి. మిగతా స్టూడెంట్స్ అసలు రెడ్డి వున్నాడా, పోయాడా అనే సంగతి కూడా పట్టించుకోకుండా కరపత్రంలో సంగతుల గురించి వాదోపవాదాల్లో మునిగారు.

రెడ్డి పుట్టపర్తి సాయిబాబా భక్తుడని కూడా గణపతిని తెలుసు.

సాయిబాబా వచ్చాడని పెద్ద ఎత్తున భజనలు ప్రారంభమైనప్పుడు హేతువాద సంఘ విద్యార్థులేవో కరపత్రాలువేసి భక్తుల సభలో పంచ డానికిపోతూ రూమ్‌లో వున్న గణపతిని కూడా లాక్కుపోయారు.

ఆ సభలో భక్త బృందాన్ని చూస్తే గణపతికి ఆశ్చర్యంతో కళ్లు తిరిగాయి. పందిరిచుట్టూ ఆమడదూరం కార్లూ, స్కూటర్లూ. పోలీస్‌వాళ్లూ

భగవంతుడి అవతారందగ్గర పోలీసు వాళ్లేవిటి?— అనుకున్నాడు గణపతి.

స్టూడెంట్స్ పంచడానికి తెచ్చిన కరపత్రాలేవిటో అప్పటిదాకా చూడలేదు గణపతి.

"సాయిబాబా తన మహిమల్ని మా ముందు ప్రదర్శిస్తాడా?" అనే కరపత్రాలు చకచకా పంచుతున్నారు వాళ్లు. గణపతి ఒక కరపత్రం సంపా దించుకుని ఒకపక్క నిలబడి చదువుతున్నాడు.

కరపత్రాలు సభలో కనబడ్డాయో లేదో, బాబా భక్తులు గందరగోళ పడుతూ లేచిపోయి. ఎవరికి దొరికిన స్టూడెంట్‌ని వాళ్లు వాటేసుకుని లాక్కుపోయి పోలీసుల కప్పగించేరు. బాబా సేవలో మహేందర్‌రెడ్డి మహోత్సాహంగా స్టూడెంట్స్‌ని పోలీసుల కప్పగించాడు.

సాయిబాబా తన మహిమల్ని మా ముందు ప్రదర్శిస్తాడా అని స్టూడెంట్స్ అడిగితే ఇంత భయం ఎందుకు వీళ్ళకి? తన మహిమలన్నీ ప్రదర్శించి నాస్తికుల్ని ఓడించమని బాబానే అడగరాదా ఈ భక్తులంతా? అవతల భగవత్ స్వరూపుడు వుండగా అతను తన మహిమలతో స్టూడెంట్సుకి బుద్ధిచెప్పటంపోయి, పోలీసుల సహాయం ఎందుకు వీళ్ళకి?— అనిచీదరపడుతూ బయటికి వచ్చేశాడు గణపతి.

"రెడ్డి పరమ మూర్ఖుడే." అన్నాడు స్వగతంలాగ.

"ఆయన చాలా చెడ్డవాడటండీ. పాపం ఆవిడ ఎప్పుడూ మా అమ్మకు చెప్పుకుని ఏడ్చేది. మా ఇంటికి రావడానికి కూడా భయపడేది. ఆడవాళ్ళతో కూడా మాట్లాడనివ్వడట. రేడియో పాటలు పెద్దగా పెట్టేసి తిట్టడం, కొట్టడం చేస్తాడట. అప్పుడప్పుడూ ఇంటికి తాళం పెట్టేసి బయటికి పోతాడట.

గణపతి తల యూడించుకున్నాడు. వినలేకపోయాడు. కోపంతో బుసబుసపొంగాడు.

"చంపెయ్యాలి వాణ్ణి" అని పిడికిళ్ళు బిగించాడు.

"పాపం బాధలు భరించలేక చచ్చిపోయింది అంటోంది. మా అమ్మ."

"అంతే అలాంటి దుష్టుణ్ణి ఎంతకాలం భరిస్తుంది? అందుకే అంత ఘోరం చేసి వుంటుంది."

మహేందర్‌రెడ్డి ఇంటి ముందు పెద్ద పోలీస్ వాన్ వుంది. రెండు కార్లున్నాయి.

ఇరుగు పొరుగులు ఐదారుగురికన్నా ఎక్కువలేరు.

గుమ్మంలోకి వెళ్ళేప్పటికే వెంట్రుకలు కాలిన వాసనలాంటి వాసన కొడుతోంది.

ఇంటిముందు వరండాలో పెద్దఘర్షణ జరుగుతోంది—నిజాముద్దీన్‌కీ పోలీస్ ఆఫీసర్‌కీ.

నిజాముద్దీన్ గణపతికి బాగా తెలిసిన లెక్చరర్. అతనిమీద గణపతికి మంచి అభిప్రాయం వుంది. అతని కేకల్ని గణపతి నోరుతెరుచుకుని వింటున్నాడు.

నిజాముద్దీన్ కంఠమంతా బొంగురుపోయినట్టు వుంది. కోపంతో వూగిపోతున్నాడు.

"....నేను సాక్ష్యం ఇస్తాసార్? నేను సాక్ష్యం ఇస్తానంటే మీరు కేసెందుకు రాసుకోరు? నా కళ్ళతో నేను చూశా. పొద్దున్నే నేను మిల్క్ బూత్‌కి పోతూ బెడ్‌మీద అద్దాల్లోంచి ఎర్రటి వెలుగుచూశా. వెంటిలెటర్స్ లోంచి పొగరావడం కూడా చూశా. ఏహో అగ్ని ప్రమాదం జరిగిందని కంగారు కంగారుగా, తలుపులు బాదితే రెడ్డి తలుపులు తియ్యడే. బరబరా ఏదో లాగిన చప్పుళ్లు వినపడతాయిగానీ ఇతను పావుగంట దాకా పలకడు.

కృష్ణమూర్తిగార్ని పిల్చుకొద్దామని వాళ్ళింటికి పరిగెత్తా. మేమిద్దరం వచ్చేప్పటికి తలుపులు బార్లాతీసి వరండాలో గోల గోలపెట్టి గంతు లేస్తున్నాడు రెడ్డి— "నా పద్మా! నా రాణీ! నా దేవీ! నాదేవతా!" అని అరుస్తున్నాడు.

"ఏవిటి రెడ్డిగారూ? ఏమైంది?" అని కృష్ణమూర్తిగారు కంగారు పడుతూ అడిగితే, "వంటింట్లో ప్రమాదం అయిందండీ" అనేసి మళ్ళీ ఏడుపు లంకించుకున్నాడు.

మేం అలా వుండగానే మీరు వాన్‌తో వచ్చేశారు. మీకు ఫోనెవరు చేశారు? ఇరుగు పొరుగుల్నయినా పిలవకుండా పోలీసుల్నెలా పిల్చాడు రెడ్డి? ఇది ముమ్మాటికి హత్యేగాని ఆత్మహత్య కాదండీ, మీరు తక్షణం కేసు రాసుకోవాలి." అని పోట్లాడుతున్నాడు నిజాముద్దీన్.

రెడ్డి బంధువులట ఇద్దరు, పోలీసులు రాగానే వాళ్ళూ కార్ల మీద వచ్చేశారు!

"మిస్టర్! నిజాముద్దీన్! నోరు సంభాళించుకో. మహేందర్ ఎలాంటి వాడో తెలియకుండా నిందలు వేశావంటే జైలు పాలవుతావు" అని ఇంగ్లీషులో బెదిరిస్తున్నారు నిజాముద్దీన్‌ని.

పోలీసాఫీసరు నిజాముద్దీన్‌తో మహా నిర్లక్ష్యంగా— "మీరు చెప్పి నట్లు నడవడానికి మేమిక్కడలేము. మా డిపార్టుమెంట్ రూల్సే మా కున్నాయ్. వాటి ప్రకారం మేం బోతం." అనేసి బూట్లు టకటకలాడిసూ

ముందుగదిలోకి పోయి కుర్చీలో కూర్చుని మొహం కప్పేసుకుని "కుమిలి పోతున్న" రెడ్డి దగ్గిరికిపోయి భుజంమీద తట్టుతూ—

అరే! మహెందర్? ఏడిస్తె పొయినోళ్ళు తిరిగొ స్తరా? వూకో! వూకో. మనమేం జే స్తం? అంతా ఆ బాబామీద భారంపెట్టు...." అని ఓదారుస్తున్నాడు.

వాళ్ళ బంధుత్వం, మొదట రెడ్డి బంధుత్వం, తర్వాత బాబా బంధుత్వం, చివరికి బ్యాంకి చెక్కు బంధుత్వం.

అక్కడి వాతావరణం భరించలేనంత ఘోరంగా వుంది గణపతికి. శవాన్ని తీసుకుపోయే ఏర్పాట్లు చేసేస్తున్నాడు. శవం దహనం అయిపోతే రెడ్డి నేరాన్ని రుజువు చెయ్యడం అసాధ్యం. శవాన్ని ఆపించడం ఎలాగ?

గణపతికి రామారావు గుర్తొచ్చాడు. అప్పటికే గణపతి హాస్టల్ వేపు పరుగు లకించుకున్నాడు.

వ్యాయామం ప్రారంభించిన రెండేళ్ళలోనూ ఇప్పుడే మొట్టమొదటి సారి అతని పరుగు సార్థకమైంది.

బస్ స్టాండులో నించున్న రామారావుని రెండు నిమిషాల్లో అందు కున్నాడు గణపతి.

"మీరు తొందరగా వచ్చెయ్యాలండీ. మహేందర్‌రెడ్డి భార్యని హత్యచేసి చంపేశాడు.... శవాన్ని తొందర తొందరగా తీసుకు పోవాలని చూస్తున్నారు. రామారావుగారూ! మనమేం చెయ్యలేమా? ఏదన్నా చెయ్యా లండీ. వాడికి పెద్దశిక్ష పడాలి.... వురిశిక్ష పడాలి...." అంటూ సంగతంతా చెప్పాడు.

రామారావు కూడా విషయం కొత్తగా విని కంగారుపడ్డాడు.

"హాస్టల్స్‌లో స్టూడెంట్స్ ఎవరూ లేరే! శెలవులు కదా అందరూ ఇళ్ళకి పోయారు. పదండి చూద్దాం" అని హాస్టల్‌వేపు పరిగెత్తారు. మూడు హాస్టళ్ళు తిరిగితే నలభై మందిని కూడగట్ట గలిగారు.

నలుగురైదుగురితో ఎంతెంత వాదాలో?

"ఆత్మహత్య చేసుకుంటే ఇంత గందరగోళం ఏమిటి?" అంటారు వాళ్ళు.

"ఆత్మహత్యో, హత్యో తేలాలి ముందు. మనం పోయి శవాన్ని ఆపించాలి" అంటారు వీళ్ళు.

"హత్యేనని మీకెట్లా తెలుసండీ?"

"మాకు తెలుసని మేమనడం లేదండీ. అక్కడ వాతావరణం అంతా చాలా అనుమానాస్పదంగా వుంది. ఇంత ఘోరం మన కళ్ళముందు జరిగిపోతోంటే...."

"సారీసార్! రాలేం." అని బస్ కోసం పోయారు ఇద్దరు ముగ్గురు.

గణపతికి, వాళ్ళని చావబాదాలన్నంత కోపం వచ్చినా ఏమీ చెయ్యలేకపోయాడు.

"వున్నవాళ్ళం పోదాం పదండి" అని దాదాపు నలభై మందిని తీసుకుని బయల్దేరాడు రామారావు.

క్వార్టర్స్‌లో రెడ్డి ఇంటిముందుకి వెళ్ళేప్పటికి శవాన్ని రెడ్డి బంధువుల కారులో ఎక్కించి, దానికి ముందు పోలీసువాన్ పెట్టి వెనకాల రెండు కార్లు పెట్టి ఇక కదలబోతున్నారు– స్మశానానికి.

స్టూడెంట్సంతా కేకలతో వెళ్ళి కార్లని చుట్టుముట్టారు.

"హత్యో ఆత్మహత్యో తేల్చా.లీ"

"శవాన్ని పోస్టుమార్టమ్‌కి పంపాలీ."

"నిజాముద్దీన్ గారి సాక్ష్యం రాసుకోవాలీ."

అంటూ నినాదాలు యివ్వడం మొదలుపెట్టారు.

విద్యార్థులకీ పోలీస్ ఆఫీసర్‌కీ కొంతసేపు మాటల ఘర్షణ జరిగింది.

విద్యార్థుల్ని 'మర్యాదగా' వెళ్ళిపొమ్మన్నాడు పోలీసాఫీసరు.

ఆఫీసర్నే మర్యాదగా వెనక్కి నడవమన్నారు విద్యార్థులు.

అప్పటికి రయ్యిమంటూ ఇంకో పోలీస్ ట్రక్కు వచ్చింది. ఆ ట్రక్కు రాగానే పాత పోలీసులూ కొత్త పోలీసులూ అందరూ కలిసి కిందకి దూకి విద్యార్థుల్ని లాఠీలతో కొట్టటం ప్రారంభించారు.

గణపతికీ, ఇంకా కొందరికీ అది అనుకోని పరిణామం.

అయినప్పటికీ విద్యార్థులంతా జంకకుండా ఎదురుతిరిగి నిలబడ్డారు—కొంతసేపు.

గణపతి నలుగురు పోలీసుల్ని పిల్లి మొగ్గ లేయించాడు. పోలీసులు కూడా 'బల సంపన్నులే గనక అంతకన్నా బలం ప్రదర్శించడం గణపతికి సాధ్యం కాలేదు.

కొన్ని నిముషాల్లో పోలీస్ వాన్ ముందువున్న విద్యార్థులు చెదిరి పోయారు. వాన్ ముందు కొంచెం ఖాళీ రాగానే వాన్ స్పీడుగా స్టార్టయి వెళ్ళిపోయింది. దాని వెనక శవం వున్న కారు దాటేసింది. దాని వెనక మరో రెండుకార్లు జారుకున్నాయి.

ఈ లోపల ఇంకా పెనుగులాడే స్టూడెంట్స్‌ని కొందర్ని ట్రక్కు లోకి లాక్కుపోయారు, పోలీసులు.

ట్రక్కు పోలీస్ స్టేషన్‌వేపు పోయింది. స్టేషన్‌కి తీసుకుపోయిన వాళ్ళనందర్నీ లాంఛనంగా కొట్టి సాయంత్రానికి విడిచిపెట్టారు.

"ఒక ద్రోహి తప్పుకుపోయాడు. భయంకరమైన నేరం చేసిన దుర్మార్గుడు తప్పుకుపోయాడు"— అని గణపతి రామారావుతో లక్ష సార్లన్నా అన్నాడు.

"మీ పిచ్చిగానీ శవాన్ని పరీక్షకి పంపితేమాత్రం సరైన రిపోర్టు వస్తుందనుకుంటున్నారా? డాక్టర్‌కి లంచంయిస్తే చాలు అది చక్కగా ఆత్మ హత్యే అని రాస్తాడు. లేకపోతే ఆ కేసు కోర్టులో నిలబడకుండా అయ్యే లాగా ఏదో తప్పుడు రిపోర్టు రాస్తాడు. ఆ శవాన్ని పోస్టుమార్టమ్‌కి పంపడం, కేసు రాసుకోడం కోర్టులో కొన్నాళ్లు కేసు నడపడం— ఇదంతా రెడ్డికి కొంత ఇబ్బంది కలిగిస్తుంది కాబట్టి, వాణ్ణి ఇబ్బందిలో పెట్టాలన్నదే మన

ప్రయత్నం గానీ వాడికేదో శిక్ష పడుతుందనిమీరు కలలో కూడా అనుకో వద్దు. అంత న్యాయం అమలు జరుగుతోందంటే మన కీ వుద్యమాలే అనవసరం" అన్నాడు రామారావు.

పోలీస్‌స్టేషన్ నించి వచ్చిన వాళ్ళంతా కాంపస్‌లో బండలమీద కాస్సేపు మాట్లాడుకుంటూ కూర్చున్నారు.

సుబ్రమణ్యం ఒక పేపరు పట్టుకుని పరిగెత్తుకొచ్చాడు. "ఈ వార్త వేశారండీ సాయంత్రం పేపరులో వేశారు." అంటూ పేపరు విప్పి చూపించాడు.

ఆ వార్త ఇలా వుంది.

"........యూనివర్శిటీ లెక్చరర్స్ క్వార్టర్స్‌లో ఒక యింటిలో ఈ రోజు వుదయం శ్రీమతి పద్మావతి అనే గృహిణి నైలాన్ చీరకు నిప్పంటుకుని అక్కడికక్కడే మరణించారు. భార్యను అగ్ని జ్వాలలనుండి రక్షించబూనిన శ్రీ మహేందర్‌రెడ్డి స్వల్పమైన గాయాలతో అగ్ని ప్రమాదం నుండి బయటపడ్డారు. ఈ కేసుని ప్రముఖ పోలీసు అధికారి శ్రీ రాజారెడ్డిగారు దర్యాప్తు చేశారు."

అందరూ నిశ్శబ్దంగా వుండిపోయారు చాలాసేపు.

రామారావే మొదట మాట్లాడాడు. "మనం వూరికే విచారపడి లాభం లేదు. గొంగళిలో తిండితింటూ వెంట్రుకలు ఏరడం లాంటిది ఇది. ఇలాంటి అక్రమాలపై మన ప్రతిఘటన ఆచరణలో చూపించాలి.

"ఎల్లకాలం ఈ అక్రమాలే రాజ్యమేలుతాయని అనుకోకండి."

వాళ్ళ నెమ్మదిగా హాస్టల్‌వేపు నడక సాగించారు.

గణపతి చాలాసేపటి నించీ మౌనంగా వున్నాడు— "రామారావు గారూ! ఈ పూట నించీ నాకు మీరేదైనా పని చెప్పండి చేస్తాను" అన్నాడు.

రామారావు కొంచెం ఆశ్చర్యపడి, స్నేహపూర్వకంగా నవ్వి— "ఈ పూటనించేనా? అంత తొందరేముంది? ఈ సారి పని వున్నప్పుడు చెపుతాలెండీ" అన్నాడు. గణపతి భుజంమీద చెయ్యివేస్తూ.

"నేను పనిచేస్తానంటే మీరు నమ్మడంలేదా?— వుదయం నేను మీకోసం పరిగెత్తుకు వచ్చేటప్పటికి మీరు బస్ స్టాపులో దొరికారు. మీరు అప్పటికే వెళ్ళిపోయి వుంటే, ఇవ్వాళ జరిగినపని జరిగేదేకాదు.

నాకేం చెయ్యాలో తెలీక బాధపడి, దిగులుపడి వూరుకునేవాణ్ణి. మీరు లేకపోయినా నేనా పని చేయించే సమర్థత నా కెందు కుండకూడదు? ఆ క్షణం నించే నా కనిపిస్తోంది. నే నింత వుపయోగం లేని వాడిగా వుండ కూడదని.... చెప్పండి. నా కేదైనా పనిచెప్పండి. నేను కొంచెం వుపయోగ పడేలాగ చూడండి."

రామారావు కాస్సేపు మాట్లాడలేదు.

కాస్సేపటికి— "నాతోరండి" అన్నాడు.

[1978 ఆగస్టు "ప్రజాసాహితి" నించీ]